

TER BESLISSING

Aan
de minister

29/6

Generale Thesaurie
Directie Financiële Markten

Persoonsgegevens

nota

Kamerbrief informeren uitkomsten naar de risico's voor consumenten bij het handelen in cryptoactiva

Datum

24 juni 2025

Notanummer

2025-0000180638

Bijlagen

1. Kamerbrief
2. Onderzoek Centerdata
3. Nota FM 70194
4. Nota FM 142475

Aanleiding

U heeft naar aanleiding van nota 'FM 142475 Kamerbrief informeren uitkomsten naar de risico's voor consumenten bij het handelen in cryptoactiva' aangegeven op dit moment geen doorgang te willen geven aan de (doelgroepgerichte) sociale media communicatie die parallel aan de publicatie van de Kamerbrief en het onderliggende onderzoek zou worden uitgerold. Tevens heeft u een aantal andere wijzigingen verzocht. Dit is allemaal in deze nieuwe versie van de Kamerbrief doorgevoerd.

Graag bespreken,
zo niet aangegeven.
Goede voorlichting
van zelfsprekend
belangrijk.

Beslispunten

1. Gaat u akkoord met het verzenden van de kamerbrief (bijlage 1) met het rapport als bijlage (bijlage 2)? Als u instemt, verzoeken wij u de kamerbrief te ondertekenen.
2. Gaat u akkoord met de openbaarmaking van de nu voorliggende nota en de nota in de bijlage, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's?

Kernpunten

- De kamerbrief zet de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek uiteen en introduceert een aantal maatregelen om consumenten beter te beschermen, waaronder het in Europees verband inzetten om het regelgevend kader voor cryptoactiva (Verordening Markten in cryptoactiva, MiCA) op het terrein van consumentenbescherming dichter aan te laten sluiten bij het regelgevend kader dat al bestaat voor markten voor financiële instrumenten (MiFID II).

Communicatie

Geen aanvullende communicatie.

Politiek/bestuurlijke context

N.v.t

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.

TER BESLISSING

Aan

de minister

23/6

Generale Thesaurie
Directie Financiële
Markten

Persoonsgegevens

nota

Kamerbrief informeren uitkomsten naar de risico's voor consumenten bij het handelen in cryptoactiva

Datum

22 mei 2025

Notanummer

2025-0000142475

Bijlagen

1. Kamerbrief
2. Onderzoek Centerdata
3. Nota FM 70194

Aanleiding

- Het onderzoek naar de risico's voor consumenten bij het handelen in cryptoactiva is afgerond. U informeert de Kamer over de uitkomsten van het onderzoek en over de vervolgstappen die u wil nemen om consumenten beter te beschermen.
- U bent over de vervolgstappen per nota (FM 70194, bijlage 3) geïnformeerd. Daarbij heeft u aangegeven meer informatie te willen over het eventueel uitbreiden van het influencercertificaat naar crypto's.

Beslispunten

- Gaat u akkoord met het verzenden van de kamerbrief (bijlage 1) met het rapport als bijlage (bijlage 2)? Als u instemt, verzoeken wij u de kamerbrief te ondertekenen.
- Gaat u akkoord met de openbaarmaking van de nu voorliggende nota en de nota in de bijlage, conform de beleidslijn Actieve openbaarmaking nota's?

Graag enkele verduidelijkingen in brief, afstemming kan via

P-gv.

Kernpunten

- De kamerbrief zet de belangrijkste uitkomsten van het onderzoek uiteen.
- Het onderzoek toont aan dat ongeveer 10% van de Nederlanders van 18 jaar of ouder crypto bezit. Dit gaat om bijna anderhalf miljoen mensen. De meeste cryptobezitters zijn mannen tussen de 18 en 34 jaar.
- Het onderzoek laat zien dat het overgrote deel van de cryptobezitters (meer dan 90%) geen potentieel risicogedrag vertoont bij het handelen in cryptoactiva.
- Wel bevestigt het onderzoek dat de handel in cryptoactiva factoren kent die risicovol gedrag kunnen aanmoedigen en dat er ook een kleine groep mensen is die een (te) groot risico neemt. De groep die potentieel te risicovol gedrag vertoont valt binnen de groep jonge mannen.
- Het voornaamste risico uit zich in het feit dat de handel in cryptoactiva een aantal potentieel verslavende aspecten kent. Zo kan de handel in cryptoactiva dag en nacht doorgaan, wordt er online ingespeeld op de *fear of missing out* en de toegang tot handelsplatformen (apps) is laagdrempelig. 1 op de 10 cryptobezitters geeft aan soms meer tijd te besteden aan het handelen dan men van plan was.

12/6

- Om deze groep beter te beschermen worden in de Kamerbrief een aantal maatregelen geïntroduceerd:
 - betere informatievoorziening door op de website van Wijzer in geldzaken (WIG) een pagina op te nemen over handelen in cryptoactiva.
 - in Europees verband inzetten om het regelgevend kader voor cryptoactiva (Verordening Markten in cryptoactiva, MiCA) op het terrein van consumentenbescherming dichter aan te laten sluiten bij het regelgevend kader dat al bestaat voor markten voor financiële instrumenten (MiFID II); Het gaat om maatregelen zoals het instellen van een zorgplicht voor handelsplatforms om hun consumenten te beschermen, een verbod op aanbrenghbonussen voor vrienden en bekenden en het stellen van eisen aan de inrichting van de keuzeomgeving.
 - in gesprek met de sector om de risico's en zorgen te bespreken.
- Met deze brief legt u tevens uit hoe invulling is gegeven aan de toezeggingen die door uw ambtsvoorganger zijn gedaan om in kaart te brengen welke typen cryptoactiva Nederlanders bezitten, welke risico's zij nemen, om de verslavingsgevoelige elementen van cryptoactiva in kaart te brengen en om de regulering van cryptoreclames te onderzoeken.

Toelichting

- Het onderzoek laat zien dat sociale media slechts in beperkte mate van invloed is op de keuzes die bezitters van cryptoactiva maken. Ook de rol van traditionele reclame blijkt zeer klein.
- Omdat het onderzoek ook laat zien dat het overgrote deel van de Nederlandse consumenten die cryptoactiva bezit geen grote financiële risico's neemt, zijn aanvullende maatregelen op gebied van reclame op dit moment niet te rechtvaardigen.

Finfluencer certificaat

- In nota FM 70194 is genoemd dat we een eventuele uitbreiding van het influencer certificaat naar finfluencers wilden verkennen. U heeft daarop aangegeven meer informatie te willen.
- Het certificaat is bedoeld om bij influencers de kennis van de regels te vergroten en daarmee transparantie binnen influencer-marketing te bevorderen. Influencers die het certificaat behaald hebben, worden in een openbaar register opgenomen en gemonitord. Het idee hierachter is dat adverteerders enkel nog willen werken met gecertificeerde influencers die met het certificaat laten zien dat ze op een juiste en verantwoorde manier reclame willen maken.
 - Recent is de e-learning voor het influencer-certificaat geüpdatet, waarbij onder meer aandacht is geweest voor regels die specifiek gelden voor finfluencers (zoals bijvoorbeeld het verbod voor finfluencers om provisie te ontvangen voor het aanbrengen van klanten en het verbod om beleggingsadvies te geven). De AFM en FIN hebben op dit deel van de e-learning input gegeven. Hiermee is voldaan aan een toezegging uit een Kamerbrief van 25 april 2024 om de mogelijkheden te verkennen om het influencer-certificaat uit te breiden met verdiepingsmodules voor

finfluencers.¹ De Kamer wordt op een later moment bij aparte Kamerbrief over het afdoen van deze toezegging geïnformeerd.

- Wij hebben overwogen of – in aanvulling op de extra modules – een extra certificaat gespecialiseerd op financiële influencers (finfluencers) nuttig kan zijn. We hebben hierover gesproken met de AFM, de Data-Driven Marketing Association (DDMA) en de Stichting Reclame Code, die het certificaat uit geeft. In dit gesprek hebben we geconcludeerd dat een apart finfluencer certificaat op dit moment van weinig toegevoegde waarde is omdat:
 - Het influencer certificaat reeds een deelmodule over het geven van financieel advies bevat.
 - De werkwijze en het verdienmodel van finfluencers te veel afwijkt van die van influencers. Influencers verdienen hun geld door reclame te maken voor (grote) adverteerders. Voor deze grote adverteerders is het van belang dat de influencers waarmee zij samenwerken op de hoogte zijn van de regelgeving ten aanzien van het maken van reclame. Hierdoor is er vanuit de markt vraag naar een influencer-certificaat (die het certificaat verplichten voor de influencers met wie zij samenwerken), waardoor het certificaat ook uit de markt kan worden gefinancierd. Finfluencers maken in de regel weinig reclame voor anderen, maar verkopen eigen diensten zoals workshops. Hierdoor is er ook geen/weinig vraag vanuit adverteerders naar een apart finfluencer-certificaat, waardoor het ook niet vanuit de markt zou kunnen worden gefinancierd. Het certificaat moet dan ook op initiatief van de sector opgezet en betaald worden.
 - De meest problematische finfluencers (met het grootste risico voor consumenten) zouden zich naar verwachting niet geroepen voelen om een e-learning te volgen voor een finfluencer-certificaat.
- Wel zullen we in gesprek gaan met financiële instellingen om te bezien of zij bereid zijn enkel gebruik te maken van gecertificeerde influencers.

Communicatie

Op de sociale mediakanalen van Wijzer in geldzaken en van het ministerie van Financiën besteden we aandacht aan de Kamerbrief en het onderzoek. Hierbij zal verwezen worden naar een nieuwe pagina op de website van WIG die betrouwbare informatie over handelen in cryptoactiva bevat. We richten de communicatie op de risicodoelegroep (mannen 18 – 34 jaar).

Politiek/bestuurlijke context

- De stappen die in deze brief worden aangekondigd (voorlichting, gesprek met de sector en inzet in Europees verband op verbeteringen consumentenbescherming) passen ons inziens bij de huidige demissionaire status van het kabinet.
- Tijdens het wetgevingsoverleg Uitvoeringswet verordeningen inzake cryptoactiva van 18 november 2024 is meermaals verwezen naar het onderzoek omdat Kamerleden met name zorgen hebben uitgesproken over het effect van social media en finfluencers op jongere consumenten.
- Met dit onderzoek geeft u invulling aan twee toezeggingen van uw ambtsvoorganger tijdens het CD Toezicht op cryptomunten (d.d. 10 mei 2023)

¹ Kamerbrief ongewenste online beïnvloeding consumenten bij financiële keuzes van 25 april 2024.

Hoor ik graag meer over. Is immers ook aan instelling zelf.

Graag eerst check via

P-gv.

om meer inzicht te verkrijgen in welke types cryptoactiva Nederlanders hebben en om te onderzoeken wat er wenselijk is omtrent het reguleren van reclames over het handelen in cryptoactiva. In dit debat werd aangekaart dat, gezien de risico's rondom het handelen in cryptoactiva, de Kamer het noodzakelijk acht om te kijken of crypto-reclames gereguleerd dienen te worden.

- Ook geeft u hiermee invulling aan een motie van de leden Bikker en Ellemeet over het in kaart brengen van de verslavingsgevoelige elementen van de handel in cryptovaluta.
- Tot slot wordt in deze nota ingegaan op de afgedane toezegging uit een Kamerbrief van april 2024 om de mogelijkheden te verkennen om het influencer-certificaat uit te breiden met verdiepingsmodules voor finfluencers. De voorliggende Kamerbrief gaat hier niet op in omdat de Kamer hierover later wordt geïnformeerd.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

N.v.t.

TER BESLISSING

Aan
de minister

SG/4

Generale Thesaurie
Directie Financiële
Markten

Persoonsgegevens

nota

Kamer informeren uitkomsten onderzoek risico's handelen
in cryptoactiva

Aanleiding

- In zijn brief aan de Tweede Kamer over ongewenste beïnvloeding van (jongere) consumenten bij het maken van financiële keuzes (zie bijlage 3) kondigde uw voorganger aan dat onderzoek werd gedaan naar de risico's van het handelen in cryptoactiva en de relatie met reclame.
- Het onderzoek is uitgevoerd door Centerdata en inmiddels afgerond (bijlage 1).
- In deze nota informeren we u over de uitkomsten van het onderzoek en doen we een voorstel voor de appreciatie met een aantal maatregelen die u kunt nemen naar aanleiding van de resultaten.

Datum

9 maart 2025
4 April 2025
Notanummer
2025-0000070194

Bijlagen

1. Het onderzoek Risico's
2. Engelse samenvatting

*3. Kamerbrief omtrent
beïnvloeding jongere
consumenten bij het
maken van financiële
keuzes*

Beslispunten

- Gaat u akkoord met de volgende acties naar aanleiding van de uitkomsten van het onderzoek naar risico's in handelen in crypto's:
 - X* ◦ Influencercertificaat uitbreiden naar crypto's; *→ Graag meer info, voorts nog niet akkoord.*
 - 8* ◦ Update Slim in Crypto campagne (voorlichting vanuit Financiën);
 - 8* ◦ Inzetten op het verder reguleren van cryptoactivamarkten in Europa waarbij we op consumentenbescherming nauwer willen aansluiten bij het regelgevend raamwerk voor markten voor financiële instrumenten (MiFID II).
- Als u instemt werken we de acties uit in een Kamerbrief die aan u wordt voorgelegd.

Kernpunten

- Het onderzoek laat zien dat het overgrote deel van de cryptobezitters (meer dan 90%) geen potentieel risicogedrag vertoont bij het handelen in cryptoactiva.
- Wel bevestigt het onderzoek dat de handel in cryptoactiva factoren kent die risicovol gedrag kunnen aanmoedigen en dat er ook een kleine groep mensen is die een (te) groot risico neemt.
- Uit het onderzoek blijkt ook dat veel cryptobezitters kritisch naar reclames en influencers kijken, maar dat de succesverhalen die zij verspreiden wel kunnen bijdragen aan het beeld dat rijk worden met cryptohandel een haalbaar doel is.
- Belangrijke factoren die kunnen leiden tot risicovol gedrag zijn het feit dat de koers van cryptoactiva zeer volatiel is en dat de keuzeomgeving van beleggingsapps vaak ingericht is om continue handel te stimuleren.

- Daarnaast laten consumenten zich volgens het onderzoek vaak beïnvloeden door verhalen uit de sociale omgeving. Deze uitkomst van het onderzoek geeft aanleiding om te onderzoeken of het influencerscertificaat kan worden uitgebreid naar influencers en voor een update van de informatiecampagne Slim in Crypto.
- Ook zien we meerwaarde om er in Europees verband voor te pleiten om het regelgevend kader voor cryptoactiva (Verordening Markten in cryptoactiva, MiCA) op het terrein van consumentenbescherming dichterbij te laten sluiten bij het regelgevend kader dat al bestaat voor markten voor financiële instrumenten (MiFID II). Dat sluit aan bij de gesignaleerde risico's rond de koers en de keuzeomgeving. Toezichthouder AFM pleit al langer voor een zogenoemde MiCA 2, waarmee consumenten beter worden beschermd dan de huidige, eerste versie van MiCA. Een eerste gedeeltelijke evaluatie van MiCA vindt op dit moment plaats. Een volledige evaluatie wordt door de Europese Commissie in 2027 afgerond. Ter voorbereiding op de evaluatie van MiCA en voor de eventuele herziening van de verordening (MiCA II) kunnen we voor u een non-paper opstellen.
- Daarnaast stellen we voor om met de cryptosector zelf in gesprek te gaan om de signalen over de inrichting van de keuzeomgeving van handelsplatforms te bespreken.

Toelichting

Uitkomsten uit het onderzoek

- Het doel van het onderzoek was om vast te stellen of er een groep Nederlandse consumenten is die bij het handelen in cryptoactiva een dermate groot risico neemt dat er maatregelen genomen moeten worden om deze risico's te beperken.
- Om dit vast te stellen is gekeken naar de verslavingsgevoelige aspecten van cryptoactiva en de invloed van reclame en influencers op mensen die handelen in cryptoactiva.
- Het onderzoek toont aan dat ongeveer één op de tien Nederlanders van 18 jaar of ouder cryptoactiva bezit. Dat komt neer op bijna anderhalf miljoen Nederlanders.
- Veruit het grootste deel van de cryptobezitters neemt geen grote financiële risico's en toont geen tekenen van problematisch gedrag bij het handelen. Voor een kleine groep is dit echter wel het geval.
- Uit het onderzoek blijkt dat 8% van de cryptobezitters financiële consequenties zou ondervinden bij een plotselinge sterke waardedaling. 3% zou in zo'n geval ook moeten bezuinigen op dagelijkse uitgaven.
- Uit het onderzoek blijkt dat het aantal cryptobezitters dat financiële problemen zou ervaren als gevolg van een sterke waardedaling (8%) kleiner is dan bij traditionele beleggers (15%).
- 5% van de deelnemers aan het onderzoek toont tekenen van problematisch gedrag die kunnen duiden op psychologische risico's. Dit is vergelijkbaar met het aandeel beleggers dat potentieel problematisch gedrag vertoont.
- Factoren die verslaving en risicovol gedrag in de hand kunnen werken zijn: het feit dat de koers van cryptomunten zeer volatiel is, het feit dat de handel 24 uur per dag doorgaat en dat de inrichting van veel beleggingsapps op beide aspecten inspeelt.
- Daarnaast kunnen risico's optreden omdat veel cryptobezitters zich bij het maken van keuzes laten beïnvloeden door mensen in hun omgeving.

Succesverhalen van mensen in de directe omgeving versterken mogelijk de 'fear of missing out'.

- Hoewel veel cryptobezitters een kritische houding hebben ten opzichte van reclames en finfluencers die succesverhalen promoten blijkt uit het onderzoek dat deze berichtgeving er wel aan kan bijdragen dat consumenten denken dat rijk worden met cryptohandel een haalbaar doel is.
- Uit eerder onderzoek van de AFM blijkt dat risico's voor consumenten toenemen omdat de toegang tot de cryptomarkt laagdrempelig is en handelsplatforms hun keuzeomgeving zo inrichten dat het aanzet tot risicovol gedrag. Resultaten uit het onderzoek ondersteunen die conclusie.

Voorgestelde maatregelen

- Uit het onderzoek blijkt dat succesverhalen uit de omgeving en informatie via sociale media kunnen leiden tot een verkeerd beeld over de risico's van het handelen in cryptoactiva. Om dit te voorkomen is het van belang dat er betrouwbare informatie beschikbaar is.
- Om bij te dragen aan de beschikbaarheid van betrouwbare en genuanceerde informatie over cryptoactiva stellen we voor om de eerder door Financiën gelanceerde informatiecampagne Slim in Crypto (SIC) te updaten en te herhalen. De SIC-campagne heeft als doel om jongeren te bereiken over de gevaren van crypto's. In 2022 werd een website¹ met betrouwbare informatie gelanceerd en vergezeld met korte filmpjes op verschillende social media-platforms. Dit was een succesvolle campagne. De website is nog live.
- Daarnaast stellen we voor om in gesprek te gaan met DDMA (branchevereniging voor marketing & data) en de Stichting Reclame Code om te kijken of het influencerscertificaat uitgebreid kan worden naar finfluencers. Het certificaat is bedoeld om bij influencers de kennis van de regels te vergroten en daarmee transparantie binnen influencer-marketing te bevorderen. Influencers die het certificaat behaald hebben, worden in een openbaar register opgenomen en gemonitord. Het idee hierachter is dat adverteerders enkel nog willen werken met gecertificeerde influencers die middels het certificaat laten zien dat ze op een juiste en verantwoorde manier reclame willen maken. We kunnen op deze manier verkennen of een aanvullende module voor finfluencers behulpzaam is om misleidende reclame over financiële producten en dienstverlening te verminderen.
- Ook stellen we voor om met de sector zelf in gesprek gaan om de signalen over de inrichting van handelsplatforms die mogelijk bijdragen aan verslaving en risicovol gedrag te bespreken.

Graag meer info hierover voordat ik afkeerd kan gaan. Dank.

Acties in Europees verband

- MiCA is op 30 december 2024 van toepassing geworden en introduceert regels voor onder andere cryptoactivadienstverleners ten aanzien van het maken van reclame, informeren van consumenten, aanhouden van kapitaal en tegengaan van marktmisbruik.
- Op dit moment gaan de regels van MiCA minder ver dan de regels voor andere financiële producten die vallen onder MiFID II. Bijvoorbeeld op het gebied van het provisieverbod en de zorgplicht.
- MiCA kent een uitgebreide evaluatieclausule die stelt dat MiCA in 2027 volledig geëvalueerd moet zijn. Hierbij moet onder andere aandacht besteed worden aan marktontwikkelingen en trends, bescherming van de consument en frauduleuze en misleidende reclame. De evaluatie kan vergezeld worden door

¹ <https://www.wijzeringeldzaken.nl/Crypto/>

een wetsvoorstel van de Europese Commissie. Hierbij is het belangrijk te vermelden dat realisatie van Europese maatregelen nog enige jaren kunnen duren.

- Om consumenten te beschermen kunt u ervoor kiezen om in Europees verband te pleiten om ten aanzien van cryptomarkten vergelijkbare eisen op te nemen voor consumentenbescherming als nu al gelden voor reguliere beleggingsproducten via MiFID II. Het gaat dan om mogelijke maatregelen zoals een zorgplicht voor handelsplatforms om hun consumenten te beschermen, een verbod op aanbrenghonnussen voor vrienden en bekenden en het stellen van eisen aan de inrichting van de keuzeomgeving.
- Omdat MiCA een Europese verordening is en lidstaten op het terrein van een verordening geen aanvullende regels mogen opstellen, is de nationale ruimte voor het nemen van aanvullende maatregelen beperkt.
- Daar waar eventueel wel ruimte is voor nationale maatregelen, zullen deze niet of nauwelijks effectief zijn omdat ze in andere lidstaten niet gelden en cryptoactivamarkten bij uitstek internationaal georiënteerd zijn.
- Het is voor handelsplatforms uit andere EU-lidstaten gemakkelijk om Nederlandse consumenten aan te trekken. Consumenten worden dan niet beter beschermd en de Nederlandse cryptosector ondervindt een concurrentienadeel.

Communicatie

- In overleg met COMM zal gezamenlijk met het voorstel voor een Kamerbrief ook een voorstel gedaan worden over de vormgeving van eventuele communicatie vanuit het departement.

Politiek/bestuurlijke context

- Tijdens het wetgevingsoverleg Uitvoeringswet verordeningen inzake cryptoactiva van 18 november 2024 is meermaals verwezen naar het onderzoek omdat Kamerleden met name zorgen hebben uitgesproken over het effect van social media en finfluencers op jongere consumenten.
- Met dit onderzoek geeft u invulling aan twee toezeggingen van uw ambtsvoorganger tijdens het CD Toezicht op cryptomunten (d.d. 10 mei 2023) om meer inzicht te verkrijgen in welke types cryptoactiva Nederlanders hebben en om te onderzoeken wat er wenselijk is omtrent het reguleren van reclames over het handelen in cryptoactiva. In dit debat werd aangekaart dat, gezien de risico's rondom het handelen in cryptoactiva, de Kamer het noodzakelijk acht om te kijken of crypto-reclames gereguleerd dienen te worden.
- Ook geeft u hiermee invulling aan een motie van de leden Bikker en Ellemeet over het in kaart brengen van de verslavingsgevoelige elementen van de handel in cryptovaluta.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Niet van toepassing.